

C U R R E N D A

Venerabili Clero Dioecesano, Salutem in Domino!

N. 1386. E casu speciali innotuit Nobis, Clerum Dioecesanum tempus inter institutionem canonicam et installationem ad beneficium, sæpesæpius ultra terminum legibus dioecesanis præscriptum protrahere solere, multasque hoc sub respectu causare inconvenientias. Quapropter Ordinationem Nostram dtto 20. Novembris 1847. Nro 2323. Venerabili Clero pro stricta observatione in memoria refricare necessitamur cum eo, quod repetitis similibus casibus altum C R Regimen adire cogemur, ut dies installationis non vero institutionis fiat terminus fructuum beneficii.

Premislae die 26. Julii 1849.

Instalacya plebanów od instytneyi Kanonicznej niema bydź zwlekania.

L. 1425. Niektórzy szanowni naszej prowincyi obywatele złożyli u Wysokiego Rządu krajowego znaczne dary w celu zaprowadzenia galicyjskiego zakładu nauki i zaopatrzenia dla ślepych. Ponieważ jednak pomienione dary, jakkolwiek znaczne, na zaprowadzenie i urządzenie takowego zakładu jeszcze nie wystarczają, przeto Wysokie Naczelnictwo krajowe w załączonej % Odezwie wzywa mieszkańców kraju: aby się dobrowolnie składkami do urzeczywistnienia tego dobroczynnego zakładu przyczyniali. Szanowne Duchowieństwo zapewne za przyjemny dla siebie obowiązek poczyta, takową między ludem rozszerzać, a do czynnego uczestnictwa w tak wspaniałomyślnem dziele słowem i przykładem zachęcać.

Ofiarowane, bądź najdrobniejsze dary, szanowne duchowieństwo zechce z podzięką przyjmować, i do C. K. kas obwodowych odwozić.

Przemyśl dnia 31. Lipca 1849.

Wezwanie do składek na zakład dla ślepych we Lwowie.

N. 1491. Specialibus casibus commoti Venerabilem Clerum provocamus, ut memor vinculi omnes Sacerdotes uno cum centro ligantis, ecclesiasticam linguam, linguam sacrorum et rituum non floccipendat, omniaque petita negotia mere spiritualia tangentia, uti dispensationes, facultates, licentias etc. lingua latina exarari curet.

Premislae die 2. Augusti 1849.

Wezwanie do używania języka łacińskiego w urzędowych księgach z Konsystorzem korespondencyach.

N. 1462. Oppidum Chyrów, Circuli Samboriensis, igne die 8 Aprilis 1849. erupto damnum 25408. fl C. M. passum est, etemin 32 domus et 60. ædificia oeconomica combusta extitere et 46. familiæ in summam miseriam sunt redactæ. Provocamus igitur humanitatem Venerabilis Cleri Nostri in fundamento Altæ Gubernialis Ordinationis dtto 24. Julii 1849. Nro 40668., ut ad quotas pecuniarias pro miseris dicti Oppidi incolis contribuendas fideles suos excitet, collectamque pecuniam ad C. R. Casas Circulares comportet.

Premislae die 10. Augusti 1849.

Wezwanie do składki na spalone miasto Chyrów.

N. 1702. Recentibus præcipue temporibus frequentissimis obruimur precibus pro elargienda canonica dispensatione ab impedimento consanguinitatis vel affinitatis in gradu nimis propinguo 1mo vel 2do; præ exæteris ruricolæ, nullo adlato solido motivo, neglecto prorsus et inconsulto proprio Officio Parochiali, ejusmodi preces Nobis exhibere solent. —

Cogimur proin venerabiles Fratres! revocare Vobis in memoriam Ordinationem Antecessoris Nostri piæ memoriæ Episcopi Korczyński dtt 030 Octobris 1834. N. Præsid. 42. hic in Copia inferius adjacentem Vobisque inculcare, ut edoceatis parochianos vestros, matrimonia inter consanguineos et affines propinguiori gradu junctos adversari legi divinæ, ecclesiasticæ et civili, quodque Nos vel ideo dispensationem ab ejusmodi propinguiori consanguinitatis et affinitatis gradu nec ipsi unquam simus concessuri nec apud S. Apostolicam Sedem intercessuri, nisi gravia quædam, constitutionibus ecclesiasticis et specialiter, Decreto Concilii Tridentini sess. 24. cap. 5. indicata momenta id expostulaverint. — Moneantur porro parochiani, preces quascumque pro impetranda dispensatione canonica, mediante Officio Parochiali Nobis transmittendas esse, ut necessariis adminiculis et allegatis per Parochum instrui valeant, ne his deficientibus absque effectu supplicantibus restituantur.

Ordinatio de anno 1834. ad N. Præsid. 42. taliter sonuit:

Præsentibus hisce litteris annuntiamus Vobis Fratres in Christo Domino dilectissimi, Alto Decreto ab Excelso C. R. Guberniali Præsidio dtto 17. Junii 1834. N. 5338. horsum emanato, significatum huic Consistorio extitisse, tales a Sanctissima Sede Apostolica quo ad elargiendas dispensationes super impedimentis primi vel primi tangentis secundum Consanguinitatis vel Affinitatis gradus, obmoveri difficultates et obstacula, ut non raro a Dataria dispensationes in ejusmodi gradibus denegentur, nisi gravibus canonicis causis a Concilio Tridentino et Constitutione Benedicti XIV. præscriptis fuerint suffultæ.

Jam vero a Concilio Tridentino Sess. 24. cap. 5. hæc rationum momenta leguntur „in secundo (a fortiori in primo) gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos „Principes et ob publicam causam,“ dein in Constitutione Benedicti XIV. dtto 29 Junii „1748. legitur: Majoris momenti existimamus Ecclesiæ Dei Apostolicæ Sedis Prædecessorum Nostrorum et Sacrorum Canonum a Catholicorum cum hæreticis conjugio abhorrentium regulas, nisi id totius Christianæ reipublicæ bonum exposcat, non transgredi, Ecclesia siquidem ab hujusmodi conjugiiis, quæ plurimum deformitatis, et non parum spiritualis periculi præseferunt, abhorret nisi abjurata prius hæresi, nec non ad „evitandum defectionis a fide periculum.“

Plebanie mają parafianom swoim, chcącym się poślubić w 1. lub 2. stopniu pokrewieństwa lub powinowactwa, związki te odmawiać, gdyż Ordynaryat tylko z bardzo ważnych powodów do Stolicy Apostolskiej za niemi wdać się stanowczo oświadcza.

Eja ergo Fratres in Christo Domino dilectissimi! dissuadete fideles a petenda dispensatione in primo affinitatis et in primo tangente secundum consanguinitatis gradu, ob solum bonorum temporalium commodum, aut ob amorem mutuum, quia in tali casu pro dispensatione apud Sanctissimam Sedem Apostolicam nunquam intercedemus, tam conformando Nos Concilii Tridentini et Benedicti XIV. regulis, quam servandæ puritatis morum domesticorum causa, deinde edocti lugubri experientia, plurima ex ejusmodi matrimoniis successu temporis tristissima evenire infortunia e. g. subitaneam mortem unius e conjugibus, torporem affectuum paulo post initum matrimonium, diffidentiam aversionem, quæ facit, ut libidini latum aperiatur ostium.

Ideo maximas difficultates ejusmodi ineundis matrimoniis opposituri sumus, quatenus periculum fornicationis et incestus inter affines et consanguineos removeatur, nam hi, quia aut in eadem domo commorantur, aut sese libere invisunt, si seirent facile dispensationem ab impedimento obstanti impetratum iri, ob familiarem consuetudinem magnam ad incestum occasionem haberent, cui maxime obicem ponere volentes et incestum inter casus reservatos relaturi sumus, et Deo optimo maximo opitulante pro viribus obsistemus frequentibus inter consanguineos et affines, quod lucusque ebat, elargiendis dispensationibus.

Premisliæ die 20. Septembris 1849.

L. 1652.

Wezwanie do zakładania spięchrzów gromadzkich i zsytywania zboża zapasnego.

Wysokie C. K. Rządy krajowe dobry byt kraju mając na uwadze, wydały w moc Reskryptu Ministeryalnego pod dniem 17. Sierpnia 1849. do L. 45030. niżej położone wezwanie, ażeby dla chowienstwa i ze swego stanowiska do zakładania spięchrzów gromadzkich i zsytywania zboża zapasnego z powodu obfitego żniwa tegorocznego, wszystkich właścicieli gruntów pojedynczo i całe gromady pospołem, nauczaniem i przykładem zachęcało. Uznając tę troskliwość Rządu o dobro publiczne z wdzięcznością i wiedząc, ile byt dobry materyalny przez rządność i oszczędność zakwita i wzrasta: przemawiamy do szanownego Duchowienstwa wzywając Go, ażeby wszelkie w tej mierze Rządu usiłowania najmocniej popierało, i przy wszelkiej sposobności do skutecznienia zamiaru tak dobroczynnego lud wiejski nakłonić starało się. Wezwanie Rządowe tak opiewa:

Die allgemeine Stimme bezeichnet das Erntejahr 1849. als ein so ausgezeichnet fruchtbares, daß die Vorräthe an neuer Frucht bedeutend über den Jahresbedarf erheben dürften. Sollte sich noch überdies der Gesundheitszustand der Kartoffel, wie es bis jetzt den Anschein hat, befriedigend fort erhalten, so würden sich der dießjährige Erntefegen noch bedeutender darstellen.

Eine so seltene Begünstigung der ackerbauenden Betriebsamkeit soll nicht ohne dauernde Folge hingeworfen werden, es ist Pflicht der, auf die Landeskultur und das Gemeinwohl Einfluß habenden Organe, mit diesem Ernte-Überschuße eine gute Haushaltung zu lehren, ja darauf zu dringen, denn reichliche Ernten sollen nicht nur einer Klasse, sondern der ganzen Bevölkerung zu Gute kommen, sie sollen die Übelstände der Misernien der Zukunft ausgleichen. Dieser einleuchtende nationale Zweck kann nur durch Auffammlung von Vorräthen in den Gemeinden (Getreide-Sparspeicher, Gemeinde-Schüttkästen) erreicht werden.

Das h. Ministerium für Landeskultur hat laut Dekrets dtto 19. Juli 1849. Z. 6504. den Weg zur Verbreitung dieser seiner Rathschläge dadurch angebahnt, daß es sämtliche landwirthschaftliche Vereine gleichzeitig aufforderte, die Gemeinden ihres Bereiches auf die Wohlthätigkeit der Gemeinde-Magazinirung eindringlich aufmerksam zu machen und in jeder Weise ein Unternehmen zu unterstützen, dessen gemeinnützige Folgen keines Kommentars bedürfen. Auch wurde die Landesstelle angewiesen, diesen hochwichtigen Zweck durch alle zu Gebote stehende Mittel zu fördern.

In der hiedurch ausgedrückten, das Beste des Staates und jedes Einwohners desselben bezweckenden Absicht der Regierung und der ungemeinen Wichtigkeit des vorgestreckten Zieles wird das Consistorium die volle Aufforderung finden, durch geeignete Aufträge eifrigst dahin zu wirken, daß durch Belehrungen in jedem Wege, insbesondere aber von der Kanzel, der für dergleichen erst in der Folgezeit ihre wohlthätige Wirkung äußernde Anstalten überhaupt für Sparsamkeit im ganzen wenig geneigte Geist des Landvolkes, geweckt und empfänglich gemacht und durch wirksames Beispiel der Geistlichkeit selbst, deren Würdenträger manche sich im Besitze der Landesgüter, viele im Genusse des Bezugs landwirthschaftlicher Erzeugnisse und sehr viele im Besitze von Grundstücken befinden, somit durch Rath und That für alle nützliche Zweck gefördert und die Wirksamkeit der Behörden, insbesondere der hiezu angewiesenen Kreisämter möglichst unterstützt werden.

Przemysł dnia 13. Września 1849.

N. 1759.

Circulare C. R. Administrationis reddituum Cameralium intuitu quæstionis, cuinam C. R. Ministerio subsint sylvae ad fundum religionis pertinentes, Venerabili Clero in fundamento Altae C. R. Gubernialis Ordinationis dtto 22. Septembris 1849. N. 53346. pro notitia per extensum communicamus.

Verordnung der k. k. galizischen vereinten Kameral-Gefällen-Verwaltung an sämtliche k. k. Kameral-Bezirks-Verwaltungen (mit Ausnahme jener von Rzeszow, Brzezan, Brody und Tarnopol), dann an alle Kameral-Oberforst- und Wirthschaftsämter in Galizien, dem Großherzogthume Krakau und dem Herzogthume Bukowina.

Aus Anlaß einer gestellten Anfrage hat das hohe k. k. Finanz-Ministerium mit dem Erlasse dtto 17. August 1849. Z. 8957. eröffnet, daß nicht bloß die Verwaltung der Kameral- und Montanforste, sondern auch die Verwaltung jener Forste, welche bestimmten öffentlichen Fonds (lateinischen, gr. u. u. n. unirten Religionsfonde und Konviktsstiftungsfonde) gehören, dem k. k. Ministerium für Landeskultur und Bergwesen zugewiesen worden ist.

Hievon werden die k. k. Kameral-Bezirks-Verwaltungen, die Kameral-Oberforst- und Wirthschaftsämter mit dem Bedeuten in Kenntniß gesetzt, daß hiernach die Birkular-Verordnung dtto 28. Juli 1849. Z. 16082 eine Aenderung erleidet. Lemberg den 15. September. 1849.

Premisliæ die 2 Octobris 1849.

Łasy funduszu religijnego i innych publicznych zakładów, co do administracyi należę do C. K. Ministerium przemysłu krajowego i górniczego.

Quam Excelsum C. R. Ministerium pro Superioribus Communitatum, scilicet Consulibus (Bürgermeister) et Assessoribus (Gemeinderäthe) in posterum libera Communitatum electione creandis, præscripsit juramenti formulam, eam, Alto Præsidentiali Decreto dtto 8. Septembris 1849. ad Nrm 10020. horsum devolutam, Venerabili Clero parochiali in annexa inferius in theodisco et polono idiomate conceptam pro futuro usu officioso cum sequentibus observationibus ac ordinationibus intimamus:

- a). Ut gravissimo jurisjurandi actui non solum major solemnitas concilietur sed etiam animi jurantium æque ac reliquorum adstantium tanto vivaciori reverentiæ et religiosi timoris sensu percillantur, Excelsum C. R. Ministerium disponendum duxit: ut C. R. Officialis ad dirigendam electionem delegatus, ea finita cum neoelectis Communitatis Præfectis et Deputatis ad Ecclesiam, si hoc in loco adsit, sese conferat.
- b). Juramentum secundum præannexam rotham per neoelectos Superiores Communitatis in manus Parochi ad hanc solennitatem prævie invitandi, præstabitur; excepto tantum casu, si electi non essent confessionis Catholicæ.
- c). Parochus Deputatos Communitatis cum neoelectis Superioribus ad valvas Ecclesiæ pluviali indutus cum aqua benedicta et aspergillo excipiet, ad Altare majus, congrue exornandum, deducet, hymnum „Veni Creator” decantari faciet, si opportunitas ferat, etiam Missam de Spiritu Sancto celebrabit, qua finita electos brevi paraenesi officia ipsorum, signanter fidelitatis erga Augustissimum Imperatorem dilucidante, alloquetur, tandem ab ipsis, manu dextra initium Evangelii S. Joannis (quod in Missa tertii festi Nativitatis Dni N. J. Ch. legitur) tangentibus, præscriptum juramentum recipiet.
- d). Postea brevem ad Communitatem orationem dirigit cum admonitione, ut Superioribus, quibus per libera suffragia sua communium negotiorum curam demandarunt, grave hoc munus per promptam obedientiam et reverentiam alleviare studeant. Denique
- e). Devotionem concludet decantatione Hymni Ambrosiani, et in fine Collecta pro Augustissimo Imperatore, præmissis versiculis: *Salvum fac Domine Imperatorem Nostrum Franciscum Josephum.*

Formula juramenti est sequens:

PRZYSIEGA.

I. Dla Burmistrza. Wykonasz Wasz Mość Pan przed Bogiem wszechmogącym uroczystą przysięgę, oraz pod honorem i wiarą ślubować masz, jako Najjaśniejszemu i Najlaskawszemu Monarsze i Panu naszemu Franciszkowi Józefowi I. z Bożej Łaski Cesarzowi Austryjackiemu; Królowi Węgierskiemu i Czeskiemu; Królowi Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi i Sławonii, Galicyi, Lodomeryi i Ilyryi; Arcyksiążęciu Austryjackiemu; Wielkiemu Książęciu Krakowskiemu; Książęciu Lotaryngii, Zalcburga, Styryi, Karyntyi, Krainy, Wyższego i Niższego Szlązka, tudzież Bukowiny; W. Książęciu Siedmiogrodzkiemu, Margrabiemu Morawy; Uksiążęconemu Hrabieciu Habsburga i Tyrolu, każdego czasu wiernym i posłusznym będziesz, tegoż Najjaśniejszego Pana sławę, pożytek i służbę w szczególności popierając, szkodę i uszczerbek, ile w mocy Wasz Mość Pana będzie, powstrzymując i odwracając, i jako nadanej przez Najjaśniejszego Pana najlaskawiej Konstytucyi wiernie i niezłomnie trzymać się będziesz. Zaprzysiężesz w szczególności, jako Urząd Burmistrza gminy N. N. sobie nadany wiernie i rzetelnie podług najlepszej wiedzy swojej i swego sumienia sprawować, obowiązki ustawą dla gmin z dnia 17. Marca 1849. i następnymi ustawami niemniej prawnie obowiązującymi rozporządzeniami na siebie włożone, nietylko w naturalnym ale nadto i w poruczonym sobie zakresie działalności ściśle i sumiennie w całej ich objętości wypełniać, i wszelkimi siłami do tego zmierzać będziesz, aby dobro gminy popierane, a prawu powaga i posłuszeństwo zjednane były.

To, co mi dopiero przeczytano, a co dobrze i wyraźnie zrozumiałem, winien jestem i chęć wiernie wypełniać. „Tak mi Boże dopomóż!” (Dla członków przełożenia rzymsko katolickich, dodać należy formułę kościelną, „i ta Ewanjelia S.)“

II. Dla Radców gminy. Wykonasz Wasz Mość Pan przed Bogiem wszechmogącym uroczystą przysięgę, oraz pod honorem i wiarą ślubować masz, jako Najjaśniejszemu i Najlaskawszemu Monarsze i Panu naszemu, Franciszkowi Józefowi I., z Bożej Łaski Cesarzowi Austryjackiemu; Królowi Węgierskiemu i Czeskiemu, Królowi Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, i Sławonii, Galicyi, Lodomeryi i Ilyryi; Arcyksiążęciu Austryjackiemu; Wielkiemu Książęciu Krakowskiemu; Książęciu Lotaryngii, Zalcburga, Styryi, Karyntyi, Krainy, Wyższego i Niższego Szlązka, tudzież Bukowiny, W. Książęciu Siedmiogrodzkiemu, Margrabiemu Morawy; Uksiążęconemu Hrabieciu Habsburga i Tyrolu, każdego czasu wiernym i posłusznym będziesz, tegoż Najjaśniejszego Pana sławę, pożytek i służbę w szczególności popierając, szkodę i uszczerbek, ile w mocy Wasz Mość Pana będzie, powstrzymując i odwracając, i jako nadanej przez Najjaśniejszego Pana najlaskawiej Konstytucyi wiernie i niezłomnie trzymać się będziesz. Zaprzysiężesz w szczególności, jako Urząd Radcy gminy N. N. sobie nadany wiernie i rzetelnie podług najlepszej wiedzy swojej i swego sumienia sprawować, obowiązki ustawą dla gmin z dnia 17. Marca 1849. i następnymi ustawami, niemniej prawnie obowiązującymi rozporządzeniami na siebie włożone ściśle i sumiennie w całej ich objętości wypełniać, dla Pana Burmistrza być z posłuszeństwem i należnym poszanowaniem, czynności przez tegoż sobie poruczone wiernie i gorliwie załatwiać, jego samego w pełnieniu obowiązków wszelkimi siłami wspierać, i w ogólności do tego zmierzać będziesz, aby dobro gminy popierane, a prawu powaga i posłuszeństwo zjednane były.

To co mi dopiero przeczytano, a co dobrze i wyraźnie zrozumiałem, winien jestem i chęć wiernie wypełniać. „Tak mi Boże dopomóż!” (Dla członków przełożenia rzymsko katolickich, dodać należy formułę kościelną: „i ta Ewanjelia S.)“

Burmistrze i
Radcy gminy ma-
ją składać przy-
sięgę w kościele w
ręce Plebanów.
Forma przysięgi
niżej dołącza się.

I. Für den Bürgermeister. Sie werden einen feierlichen Eid zu Gott dem Allmächtigen schwören, auch bei Ihrer Ehre und Treue geloben, Seiner Majestät unserem Allergnädigsten Landesfürsten und Herrn Franz Joseph I. von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich; König von Ungarn und Böhmen, König von Lombardien und Venetien, von Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien, Podomeren und Illyrien; Erzherzog von Oesterreich; Großherzog von Krakau; Herzog von Lothringen, Salzburg, Steiermark, Kärnten, Krain, Ober- und Nieder-Schlesien und der Bukowina; Großfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; gefürsteten Graf von Habsburg und Tirol, jederzeit getreu und gehorsam zu sein; höchstgedacht Seiner Majestät Ehre, Nutzen und Dienst besonders zu befördern, Nachtheil und Schaden, so viel an Ihnen ist, hintanzuhalten und zu verhüten, an der von Seiner Majestät allergnädigst verliehenen Verfassung treu und unverbrüchlich festzuhalten. Sie werden insbesondere schwören, das Ihnen übertragene Amt des Bürgermeisters der Gemeinde N. N. treu und redlich, nach ihrem besten Wissen und Gewissen zu verwalten, die Ihnen durch das Gemeindegesetz vom 17. März 1849. und die nachfolgenden Gesetze und gesetzliche Verordnungen auferlegten Pflichten, sowohl des natürlichen als übertragenen Wirkungskreises getreu und gewissenhaft nach ihrem vollen Umfange zu erfüllen, und mit allen Kräften dahin zu wirken, daß das Beste der Gemeinde befördert, und dem Gesetze Achtung und Gehorsam geleistet werde.

Was mir so eben vorgelesen worden, und was ich wohl und deutlich verstanden habe, dem soll und will ich getreulich nachleben. „So wahr mir Gott helfe!“

(Bei den röm. kath. Vorstandsgliedern ist nach den Schlussworten „So wahr mir Gott helfe“ noch der kirchlichen Formel gemäß beizufügen: „und dieses heilige Evangelium.“)

2. Für die Gemeinderäthe: Sie werden einen feierlichen Eid zu Gott dem Allmächtigen schwören, auch bei Ihrer Ehre und Treue geloben, seiner Majestät unserem Allergnädigsten Landesfürsten und Herrn Franz Joseph I. von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich; König von Ungarn und Böhmen, König von Lombardien und Venetien, von Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien, Podomeren und Illyrien; Erzherzog von Oesterreich; Großherzog von Krakau; Herzog von Lothringen, Salzburg, Steiermark, Kärnten, Krain, Ober- und Nieder-Schlesien und der Bukowina; Großfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; gefürsteten Graf von Habsburg und Tirol, jede Zeit getreu und gehorsam zu sein; Höchstgedacht Seiner Majestät Ehre, Nutzen und Dienst besonders zu befördern; Nachtheil und Schaden, so viel an ihnen ist, hintanzuhalten und zu verhüten, an der von Seiner Majestät allergnädigst verliehenen Verfassung treu und unverbrüchlich festzuhalten. Sie werden insbesondere schwören, das Ihnen übertragene Amt eines Gemeinderathes der Gemeinde N. N. treu und nach Ihrem besten Wissen und Gewissen zu verwalten, die Ihnen durch das Gemeindegesetz vom 17. März 1849. und die nachfolgenden Gesetze und gesetzlichen Verordnungen auferlegten Pflichten genau und gewissenhaft nach ihrem vollen Umfange zu erfüllen, dem Herrn Bürgermeister Gehorsam und die schuldige Achtung zu bezeigen, die Ihnen von ihm übertragenen Geschäfte eifrig und treu zu besorgen, denselben in der Erfüllung seiner Pflichten mit allen Ihren Kräften zu unterstützen, und überhaupt dahin zu wirken, daß das Beste der Gemeinde befördert, und dem Gesetze Achtung und Gehorsam geleistet werde.

Was mir so eben vorgelesen worden, und was ich wohl und deutlich verstanden habe, dem soll und will ich getreulich nachleben. „So wahr mir Gott helfe!“

(Bei den röm. kath. Vorstandsgliedern ist nach den Schlussworten: „So wahr mir Gott helfe“ noch der kirchlichen Formel gemäß beizufügen: „und dieses heilige Evangelium.“)

FRANCISCUS XAVERIUS,

Episcopus.

Ex Consistorio Eppali r. l.

Premislae die 28. Septembris 1849.

Adalbertus Dziama.

Cancellarius

FRANCISCUS XAVERIUS

E Q U E S D E

WIERZCHLEYSKI,

DEI ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA

EPISCOPUS PREMISLIENSIS

RIT. LAT.

Illustribus ac Admodum Reverendis Dominis Decanis,

Salutem in Domino et Pastoralem Benedictionem!

In Cantico Canticorum ¹⁾ Spiritus sanctus Ecclesiam catholicam appellat „*aciem castrorum ordinatam*“, ut nobis insinuet, vitam discipulorum Christi esse continuum conflictum cum invisibili veritatis et justitiae hoste, ad quem debellandum simili vigilantia, fortitudine ac ordine disciplinae opus est, ac in castris e regione hostis positis. Sed continuo labore et vigilantia fatigatur et fortitudo atteritur, nisi animus novas acquirat vires inde, unde primum accepit vigorem. *Qui enim operatur in nobis velle, ille operatur et perficere pro bona voluntate sua;* ²⁾ *qui expoliens principatus et potestates traduxit confidenter, triumphans de illis in semetipso,* ³⁾ *ille quoque docet manus nostras ad praelium et digitos nostros ad bellum* ⁴⁾ hocce spirituale, ille animum erigit, vires renovat, nobiscum et pro nobis pugnat, nobiscum et in nobis vincit, coronans in victoribus sua dona. Sed tanta est infirmitas hominum, ut alii arma ante congressum cum hoste abjiciant, seque captivos peccato ante trandant, quam vires suas probaverint, alii bene quidem initio pugnent, sed postea de primo fervore remittentes hosti cedant, unoque casu lauream perdant longo certamine partam.

Ut igitur animus noster continuo officii sui admoneatur, et in lege Domini die ac nocte meditando viam justificationum ejus custodiat: necesse est, ut exteriori quoque ordine disciplinae cohibeatur, et habeat aliquem, qui actibus suis invigilet. Quo sine sollicitudo sanctae matris Ecclesiae sicut cuilibet gregi fideli suum pastorem assignare consuevit, ita quemlibet pastorem alterius pastoris non tam potestati quam charitati subjecit, qui tamquam frater senior ad bonum incitet, de vitio corripiat, labenti compatiatur, surgenti congruadeat; alium consilio et opera juvet, alium consoletur et reficiat. Tali munere Vos, Venerabiles Fratres! fungimini. Vos vicem meam apud fratres geritis in docendo, in movendo, in observando, in arguendo; Vos oculus meus ad fratres estis, invigilantes eorum muneri, eorum fidei, moribus ac universae disciplinae ecclesiasticae. Nil juvat saluberrimas leges condere, nisi sit qui earum executionem urgeat. Sine Vestro studio et opera, diligentia et zelo, parum omnis mea sollicitudo proficeret, ordinationes meae saepe similes essent voci clamantis in deserto.

Quapropter Vos, Charissimi Fratres! per Dommum Nostrum Jesum Christum, supremum animarum nostrarum pastorem et episcopum, obsecro, ut mihi fideli Vestra opera in regenda Dioecesi adsitis, et pro muneris Vestri ratione onus humeris meis impositum allevietis. Si Vos in exercenda inspectione super fratres vigiles, in praestandis relationibus diligentes, in dandis denique opinionibus conscientiosi fueritis, neque ad dextram declinantes per conniventiam et favorem, neque ad sinistram per nimium rigorem aut odium: de fideli labore Vestro in vinea Domini et Vobis gaudium et honor, et mihi levamen et solatium, et Ecclesiae sanctae decus et ornamentum accrescet. Etsi cum officio Vestro labores, incommoda, expensae conjunctae sunt, libenter omnia propter amorem Christi sufferte, respicientes cum Moyse in remunerationem.

Unum adhuc est, quod Vos monere volo. Sunt, qui delicta suorum confratrum ideo coram Episcopo occultant, quia sibi inimicos conflare, aliis autem nocere et viam promotionis pracludere nolunt. Sed ut a postremo incipiam, non est ista benevolentia sed odium, non misericordia sed crudelitas: praecere corpori et prodere animam, morbum celare, et mortem adferre. Quam multorum emendatio hodie fere desperatur, qui facile corrigi potuissent, si eorum vitia dum pullulabant innotuissent! Cavete Fratres! ne communicando operibus talium et illos et Vos perdatis. Quod vero ad illud attinet, quod detectio alienarum culparum communiter odium et inimicitiam pariat, non nego ita esse, sed hic eandem mecum partimini sortem, omnibus veritatis praeconiis communem. Sed magis timenda est ira Dei, Deus autem nobis praecipit: *Si peccaverit in te frater tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum.*

Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum; si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiae.“⁵⁾ Consolentur nos verba Apostoli: „*Si hominibus placerem, Christi servus non essem*“⁶⁾ Alioquin qui tam pusilli est animi, ut timeat vitium fratris propter salutem ejus et gloriam Dei indicare: consilium potius sequatur Sapiens: „*Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis, et ponas scandalum in æquitate tua.*“⁷⁾ Certe et hoc experientia docet, eos qui ob correptionem initio infensi erant, postquam correcti sunt, in gratiam cum correctoribus rediisse juxta effatum Scripturæ: „*Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille, qui per linguae blandimenta decipit.*“⁸⁾

Venio nunc ad Visitationem decanalem, quæ cardinem constituit muneris Decani. Omnis enim vigilantia et zelus, optima quoque Decani voluntas sine fructu manebit, si non curaverit propriis oculis omnia perlustrare, quæ ad statum Ecclesiæ et beneficii, curam animarum, mores populi, applicationem et mores Sacerdotum spectant. Quod de oeconomia monet Salomon: „*Diligenter agnosce vul-tum pecoris tui gregesque tuos considera.*“⁹⁾: id in omni negotio verum probatur. Ubique enim diligens ejus qui præest visitatio, animum sibi subjectorum in officio continet, remissum excitat, intentum confirmat. Propterea etiam in Ecclesia Dei semper tanquam aptissimum conservandæ disciplinæ remedium commendata et præcepta fuit. Antecessores mei plures in hoc objecto salubres dederunt ordinationes, exactas super statu singularum visitatarum Ecclesiarum præscripserunt tabellas, denominarunt libros ab omnibus Parochis conficiendos, etc. Ast sicut horum omnium utilitatem gratus agnosco et sollicitudinem Antecessorum meorum mihi imitandam propono, ita fateri cogor, de quo et Vestrum plures juste conquesti sunt, hisce multis scriptitationibus et rubricationibus Decanis, qui simul et Parochi et in regula Scholarum nationalium Inspectores sunt, grave et molestum onus impositum esse, quod ipsa sua mole animum ab labore deterrere possit, quin ad finem intentum omnino sit necessarium. Ut ergo quod bonum est ac utile retineatur, quod molestum ac superfluum arceatur, sequentia ordinamus:

- I. Tabellæ visitationum decanalium super statu singularum in Decanatu Ecclesiarum non amplius in futurum anteponentur; ideo ordinationem huc pertinentem revocamus.
- II. Decani singulis annis omnes Decanatus sui Ecclesias secundum Instructionem hic adnexam $\frac{1}{2}$ visitabunt, diligenter in charta adnotantes, quales penes quamlibet Ecclesiam observaverint defectus.
- III. Quia Regulares quoad disciplinam monasticam proprios habent visitatores, eorum monasteria non sunt per Decanos visitanda. Quia vero juxta Decretum SS. Conc. Trid. Sess. XXV. cap. 11. de Reg. et juxta Constitutionem S. D. N. Gregorii Papæ XV. quæ incipit „*Inscrutabili*“ in omnibus, quæ ad curam animarum et Sacramentorum administrationem pertinent, jurisdictioni, visitationi et correctioni Episcopi Dioecesani subsunt: eorum Ecclesiæ ita ac aliæ sæculares per Decanos sunt visitandæ, quin in ordinem domesticum et disciplinæ regularis observantiam *specialiter* inquireretur. Quia tamen Nobis qua Ordinario loci incumbit, etiam Religiosorum conversationi invigilare, volumus omnes Curatos locorum, in quibus monasteria existunt, tempore visitationis decanalis *sub fide sacerdotali* ad testimonium dicendum provocari: an Religiosi clausuram servant, et nunquam intra septa monasterii foeminas admittunt? an ad servitia domestica aut hortum colendum nunquam foeminas adhibent? an domos suspectas non frequentant, nec extra Conventum pernoctant? an vestes laicales non deferunt? an nunquam *soli* per oppida aut pagos vagantur? an in genere nulla dant scandala, sed *ubique* exemplariter sese gerunt?

Ubi vero curam animarum exercent, præter Ecclesiam etiam libri metricales sunt visitandi, et scrutinia cum Parochianis et Administratore pro tempore existente ratione cultus publici, administrationis sacramentorum et moralitatis tam Parochianorum quam Administratoris et Cooperatorum ejus sunt instituenda, sed Cooperatores regulares de suorum Superiorum conversatione non sunt interrogandi. Detecti qualescunque in Religiosis defectus aut deviationes in relatione super visitatione decanali sub puncto f., juxta formam intra sub numero VI. præscriptam Nobis erunt indicandi, ut communicato cum Patre Provinciali consilio sanari possent.

- IV. Quamquam tempus vernale post peractam inseminationem opportunissimum pro instituenda visitatione Decanali censemus, tamen illud ad varia locorum et temporum adjuncta reflectentes; non præscribimus, sed arbitrio Decani relinquimus.
- V. Visitatio decanalis saltem quatuordecim diebus, antequam instituat, via cursoria per Decanatum indici, ad singulas Ecclesias dies visitationis determinari, et Parochi inviari debent, ut in diem constitutum e Communitate vel Communitatibus, si plura loca incorporata adsunt, viros graves advocari curent, quibuscum scrutinia instituantur. Prudentiæ Decani committitur, utrum aliquando non sit necesse, præter eos, quos Parochus advocavit, adhuc alios adcitare viros, non enim de eo agitur, ut formæ satisfiat, sed ut veritas resciaur.
- VI. Operatum visitationis etiam in futurum exeunte anno solari in forma relationis Nobis anteponetur, in quo sequentia puncta specificabuntur:
 - a). Status interior Ecclesiæ, sacristiæ et coemeterii, ubi vero adest capella vel sacellum, adnotabitur, an adsit licentia sacrum in ea celebrandi?
 - b). Ordo devotionis publicæ seu cultus publicus. In quibus locis præter Ecclesiam parochialem etiam monasteria adsunt regularium, observabitur, an devotio parochialis per conventualem non impediatur?
 - c). Administratio Sacramentorum.

⁵⁾ Matt. XVIII, 15 — 17. ⁶⁾ Gal. I., 10. ⁷⁾ Eccles. VII, 6. — ⁸⁾ Prov. XVIII, 23. ⁹⁾ Prov. XXVII, 23. —

- d). Libri metricales et parochiales.
- e). Mores populi.
- f). Mores et applicatio omnium Sacerdotum in Decanatu existentium, etiamsi nullo fungantur officio.
- g). Xenodochium.

Circa omnia puncta solummodo adnotabitur, ubi et quales inventi fuerint defectus? ut coargui et emendari possint. Silentium de quibusdam Ecclesiis Nobis signo erit, nihil ibi occurrere, quod disciplinæ ecclesiasticæ et Nostræ huic Instructioni circa institutionem visitationum decanalium adversum esset. Ast insignia Sacerdotum merita circa curam animarum, decorem domus Dei, Ecclesiæ et ædificiorum plebanalium restaurationem et curam pauperum, ad Nostram notitiam sub puncto f. perduci mandamus, ut Nobis solatio sint, occasionemque praebeant, viros bene meritos colaudandi, et pro viribus remunerandi.

VII. Quia in relatione super visitatione decanali sub puncto e. de moribus populi peculiaris occurrit mentio, ideo ordinatio hujus dtto 10 Decembris 1840. N. 2313. vigore cujus de statu morali Parochianorum seorsiva exhibenda erat relatio, praesentibus revocatur.

VIII. Quodsi Decanus propter infirmitatem, grassantem epidemiam, aut ex aliis justis causis visitare Decanatum non poterat, excusationem suam intra terminum pro praestanda relatione de peracta visitatione decanali praefuitum porriget, quin se adurgeri sinat.

IX. Relatio super statu aedis ecclesiasticæ, aedis plebanalis et aedificiorum œconomicorum separatim, sicut hucusque factum fuit, praestabitur.

Haec sunt, quae Vobiscum Venerabiles Fratres! communicare constituimus, volentes Vestrum alleviare laborem, quantum sine rei detrimento fieri potest. Dum a Vestro zelo, disciplinae ecclesiasticæ et filiali erga Episcopum Vestrum reverentia, optima quaeque pro gloria Dei, incremento Ecclesiae, et decore sacerdotii exspectamus: pastoralementem Vobis benedictionem ad bene et fideliter operandum in Domino impertimur.

Dabamus Premisliae die 17. Septembris 1849.

FRANCISCUS XAVERIUS,

Episcopus.

Adalbertus Dziama,

Cancellarius Consistorii.

1849.

THOMAS CAVERIUS

Episcopus

Albertus Dalmus

Cancellarius Consistorii

